

Zmiany w podstawie programowej 2024 zgodne z załącznikiem do rozporządzenia z 28.06.2024 r.

Zasadnicze zmiany w przedmiocie:

Zmiana celów kształcenia – wymagań ogólnych

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY – ZMIANA 2024
XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Uczeń:
Bez zmian
XLVI. Wojna obronna Polski w 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:
2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS;
Usunięto z końca punktu: (...) charakteryzuje główne linie narracyjne antypolskiej propagandy agresorów uzasadniających swój atak na Polskę;
3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, uwzględniając żołnierzy i ludność cywilną oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, z uwzględnieniem własnego regionu;
Było: 3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy i Kołka, oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, w tym w: Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach i Grodnie;
4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów;
Usunięto z końca punktu i przeniesiono na poziom rozszerzony: (...) wskazuje przykłady współpracy między nimi;
Przeniesiono na poziom rozszerzony:
7) charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej;

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

Przeniesiono na poziom rozszerzony:

1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;

3) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy;

Usunięto z końca punktu:

(...) z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i na zachodzie;

XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

Usunięto:

1) przedstawia prawnoustrojowe regulacje okupacyjnych władz dotyczące terytorium państwa polskiego i zamieszkującej tam ludności;

2) wymienia i charakteryzuje przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry, Piaśnica, Ponary);

Było:

3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, niemiecki obóz dla polskich dzieci w Łodzi, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);

3) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności;

Usunięto z końca punktu:

(...) oraz jej planowanego wyniszczenia, z uwzględnieniem powstania na Zamojszczyźnie;

4) wyjaśnia przyczyny i **znaczenie** konfliktu polsko-ukraińskiego (...)

Było:

4) wyjaśnia przyczyny i **rozmiary** konfliktu polsko-ukraińskiego

5) charakteryzuje różne postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów, wymienia przykłady heroizmu Polaków;

Usunięto z końca punktu:

(...) w tym Witolda Pileckiego i Maksymiliana Marii Kolbego; podaje przykłady kolaboracji z Niemcami i Sowietami;

Usunięto:

7) charakteryzuje sytuację dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką oraz wskazuje przykłady patriotycznych postaw młodzieży (np. udział w konspiracyjnym harcerstwie);

XLIX. Niemiecka polityka eksterminacji. Uczeń:

1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji **Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych** przez Niemcy hitlerowskie;

Było:

(...) całych narodów oraz „istot niegodnych życia” (eutanazja) prowadzonej (...)

Usunięto:

3) rozpoznaje główne miejsca eksterminacji Żydów polskich i europejskich oraz innych grup etnicznych i społecznych na terenie Polski i Europy Środkowo-Wschodniej (w tym: Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór i Babi Jar);

3) opisuje położenie ludności żydowskiej oraz formy oporu, na przykładzie powstania w getcie warszawskim;

Było:

4) opisuje postawy ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim;

4) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem Sprawiedliwych, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.

Usunięto z punktu:

(...) s. Matyldy Getter (...)

L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń:

3) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej;

Usunięto z końca punktu:

(...) w tym: bitwę o Narvik, bitwę o Anglę, bitwę pod Tobrukiem, bitwę o Monte Cassino, bitwę pod Falaise, bitwę o Arnhem, bitwę o Kołobrzeg, bitwę o Brede i zdobycie Berlina;

7) wyjaśnia uwarunkowania akcji „Burza”;

Było:

omawia uwarunkowania i cele akcji „Burza”;

8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, charakter przebiegu walk, następstwa powstania, postawę aliantów zachodnich i Związku Sowieckiego).

Było:

(...) (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, ludobójstwo na Woli, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Sowieckiego);

Usunięto:

9) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w okresie II wojny światowej z wydarzeniami w Europie i na świecie.

LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Uczeń:

2) wyjaśnia genezę zimnej wojny, z uwzględnieniem wojny w Korei oraz problemu niemieckiego;

Było:

2) wyjaśnia genezę zimnej wojny i wskazuje najpoważniejsze punkty zapalne w pierwszej jej fazie (wojna w Korei, problem niemiecki);

3) omawia proces sowyetyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej;

Usunięto z końca punktu:

(...) i opór wobec komunizmu (Berlin – 1953 rok, Węgry – 1956 rok, Czechosłowacja – 1968 rok)

Dodano wyróżniony fragment:

4) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i **charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe;**

Dodano punkt:

5) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina;

Dodano punkt:

6) opisuje wydarzenia w NRD w 1953 r., na Węgrzech w 1956 r. i Czechosłowacji w 1968 r.

LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:

1) wyjaśnia genezę procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce;

Usunięto z punktu:

(...) i skutki(...)

Usunięto punkt:

5) charakteryzuje skutki przejęcia władzy w Chinach przez komunistów (największe ludobójstwo po 1945 roku – polityka Wielkiego Skoku):

LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:

Dodano punkt:

1) charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie najważniejszych przemian naukowo-technicznych na świecie po II wojnie światowej;

3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 r.;

Było:

2) charakteryzuje kulturowe tło i długofalowe konsekwencje rewolucji 1968 roku.

Dodano punkt:

4) opisuje rozwój nowych środków komunikacji społecznej i ocenia ich znaczenie.

LIV. Świat na przełomie tysiącleci. Uczeń:

1) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991;

Usunięto z końca punktu:

(...) („jesień narodów”, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRS i powstanie niepodległej Ukrainy, Białorusi oraz państw bałtyckich);

Dodano punkt:

2) opisuje konflikty na terenie byłej Jugosławii oraz wojny czeczeńskie;

3) przedstawia główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.

Było:

2) charakteryzuje procesy integracyjne (Unii Europejskiej) oraz dezintegracyjne (rozpad Jugosławii i Czechosłowacji) w Europie.

LV. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944–1948). Uczeń:

1) opisuje straty demograficzne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej;

Usunięto z końca punktu:

(...) (ze szczególnym uwzględnieniem wymuszonych migracji milionów Polaków oraz dalekosiężnych skutków eksterminacji znacznej części polskich elit);

Dodano punkt:

2) porównuje obszar państwa polskiego przed i po II wojnie światowej;

3) charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów;

Usunięto z końca punktu:

(...) oraz formy zniewalania Polaków przez reżim komunistyczny (terror fizyczny, propaganda, cenzura);

4) omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu, w tym działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego;

Było:

(...) („żołnierze niezłomni” – w tym: rtm. Witold Pilecki, Danuta Siedzikówna ps. „Inka”, płk Łukasz Ciepliński, a także rola Kościoła katolickiego, znaczenie emigracji);

Dodano punkt:

5) opisuje represje sowieckiego i polskiego aparatu bezpieczeństwa (w tym obława augustowska);

LVI. Stalinizm w Polsce i jego erozja. Uczeń:

1) przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej;

Było:

1) charakteryzuje proces sowytyzacji na przykladzie terroru stalinowskiego, nowego ustroju panstwa (konstytucja z 1952 roku), kolektywizacji i „bitwy o handel” oraz socrealizmu w kulturze;

Dodano punkt:

2) omawia i ocenia skutki terroru stalinowskiego w Polsce;

3) wyjasnia przyczyny i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 r.;

Było:

3) wyjasnia przyczyny, postulaty (nie tylko socjalne) i następstwa Poznańskiego Czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 roku.

4) opisuje relacje panstwo – Kościół w okresie stalinizmu.

Było:

2) opisuje formy i konsekwencje prześladowania Kościoła katolickiego (z uwzględnieniem szkodliwych reperkusji dla integracji Ziemi Zachodnich i Północnych);

LVII. Polska w latach 1957–1981. Uczeń:

3) wyjasnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego;

Usunięto z końca punktu:

(...) ze szczególnym uwzględnieniem roli prymasa Stefana Wyszyńskiego i jego programu duszpasterskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, obchody milenijne);

Punkt dotyczący prymasa Stefana Wyszyńskiego dodano na poziomie rozszerzonym.

4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej w latach 1976–1980;

Usunięto z punktu:

4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej i niezależnego ruchu wydawniczego w latach 1976–1980;

LVIII. Dekada 1981–1989. Uczeń:

1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego specyfikę oraz społeczne, gospodarcze i polityczne skutki;

Usunięto z końca punktu:

(...) (ze szczególnym uwzględnieniem Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek”, „Solidarności Walczącej”, bł. ks. Jerzego Popiełuszki);

Dodano punkt:

2) charakteryzuje postawy Polaków wobec stanu wojennego, przedstawia formy oporu społecznego oraz ocenia rolę ks. Jerzego Popiełuszki i omawia okoliczności jego śmierci;

LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku. Uczeń:

Usunięto punkt:

1) przedstawia proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskiwania suwerenności przez Polskę;

2) wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji;

Usunięto z punktu:

(...) porównuje rozwiązanie tych kwestii u naszych sąsiadów (Czechosłowacja, Niemcy);

4) charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną (w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej).

Usunięto z końca punktu:

(...) współpracę regionalną na przykładzie Grupy Wyszehradzkiej (V4) oraz relacji Polski z Ukrainą i państwami bałtyckimi;

Usunięto:

6) ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;

7) charakteryzuje główne przemiany kulturowe, polityczne, społeczne i gospodarcze w Polsce w drugiej dekadzie XXI wieku, ze szczególnym uwzględnieniem: kryzysu demograficznego, kwestii zachowania tożsamości kulturowej, zmian zachodzących w Unii Europejskiej, transformacji energetycznej, dyskusji nad zmianami klimatycznymi.

Poniżej zamieszczono szczegółowe informacje dotyczące zmian w odniesieniu do poszczególnych działów podręcznika.

Historia 4. Cz. 1. Zakres podstawowy. Podręcznik

Dział	Temat	Usunięto	Zmieniono
I. II wojna światowa	1. Wojna obronna Polski w 1939 r.	Bez zmian	Treści związane z bilansem kampanii wrześniowej zaznaczono jako do wyjaśnienia przez nauczyciela. Część z nich została usunięta z podstawy programowej, część przeszła na poziom rozszerzony – sugerujemy, by nauczyciel sam zdecydował o ich omówieniu ze względu na ich istotność dla zrozumienia wagi kampanii wrześniowej.

	2. Sytuacja międzynarodowa i działania wojenne do czerwca 1941 r.	Fragment dotyczący szczegółów współpracy Niemiec i ZSRR do 1941 r.	Bez zmian
	3. Działania militarne i polityczne od ataku Niemiec na ZSRR (czerwiec 1941 r.) do końca 1943 r.	Bez zmian	Bez zmian
	4. Polityka ZSRR wobec społeczeństwa polskiego pod okupacją	Fragment związany z włączeniem zajętych terenów do ZSRR wraz z odnoszącym się do niego pytaniem oraz notkę z podsumowania lekcji.	Bez zmian
	5. Polityka III Rzeszy wobec społeczeństwa polskiego pod okupacją	Fragment związany akcją wysiedleńczą na Zamojszczyźnie oraz sytuacją dzieci.	Bez zmian
	6. Rząd polski na uchodźstwie i sprawa polska do końca 1943 r.	Bez zmian	Bez zmian
	7. Polskie Państwo Podziemne. Walka z okupantem	Bez zmian	Bez zmian
	8. Postawy społeczeństwa polskiego wobec okupantów. Cywilne formy oporu	Bez zmian	Bez zmian
	9. Ostatni etap, zakończenie i bilans II wojny światowej	Bez zmian	Bez zmian
	10. Sprawa polska w ostatnim etapie wojny (1944–1945)	Bez zmian	Bez zmian
	Warto przeczytać	Bez zmian	Bez zmian
Indeks	Indeks osobowy	Kwoka Czesława	Bez zmian
	Indeks pojęć	Bez zmian	Bez zmian